

UDK-339.137.2

Xidoyatova Nigora Shorakibovna

Qarshi xalqaro universiteti

“Iqtisodiyot va muhandislik” kafedrası katta o‘qituvchisi

RAQOBATBARDOSHLIK VA AGLOMERATSIYA

Annotatsiya: Aglomeratsiya - iqtisodiyotning rivojlanishi va raqobatbardoshlik darajasining oshishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadigan jarayondir. Aglomeratsiya sharoitida turli soha vakillari yaqin hududlarda to‘planadi, bu esa resurslardan samarali foydalanish, infratuzilmani rivojlantirish va innovatsiyalarni joriy etish imkonini beradi. Ushbu jarayon raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi va iqtisodiy klasterlarning shakllanishiga turtki bo‘ladi.

Tayanch so‘zlar: Aglomeratsiya, urbanizatsiya, iqtisodiy o‘shish, sanoat markazlari, transport va logistika, ekologik ta’sir, innovatsion klasterlar, Texnologik parklar, hududiy rivojlanish, ijtimoiy xizmatlar, yashash darajasi, bandlik, raqobatbardoshlik, xorijiy investitsiyalar, yashil shahar loyihalari.

Khidoyatova Nigora Shorakibovna

Karshi International University

Senior Lecturer of the Department of Economics and Engineering

COMPETITION AND AGGLOMERATION

Abstract: Agglomeration is a process that has a significant impact on the development of the economy and increasing the level of competitiveness. In the conditions of agglomeration, representatives of various industries gather in nearby areas, which allows for the efficient use of resources, development of infrastructure and implementation of innovations. This process plays an

important role in increasing competitiveness and stimulates the formation of economic clusters.

Keywords: Agglomeration, urbanization, economic growth, industrial centers, transport and logistics, environmental impact, innovative clusters, technology parks, territorial development, social services, standard of living, employment, competitiveness, foreign investment, green city projects.

Хидоятова Нигора Шоракибовна
Каршинский международный университет
Старший преподаватель кафедры «Экономика и инженерия»

Конкуренция и агломерация

Аннотация: Агломерация – процесс, оказывающий существенное влияние на развитие экономики и повышение уровня конкурентоспособности. В условиях агломерации представители различных отраслей собираются в близлежащих районах, что позволяет эффективно использовать ресурсы, развивать инфраструктуру и внедрять инновации. Этот процесс играет важную роль в повышении конкурентоспособности и стимулирует формирование экономических кластеров.

Ключевые слова: Агломерация, урбанизация, экономический рост, промышленные центры, транспорт и логистика, воздействие на окружающую среду, инновационные кластеры, Технопарки, территориальное развитие, социальные услуги, уровень жизни, занятость, конкурентоспособность, иностранные инвестиции, проекты зеленого города.

Raqobatbardoshlik va aglomeratsiya o‘zaro bog‘liqdir, chunki aglomeratsiya orqali kompaniyalar va mintaqalar o‘z imkoniyatlarini oshirishlari mumkin. Aglomeratsiyalashgan hududlar ko‘pincha resurslardan samarali

foydalanadi, raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqarish imkoniyatlariga ega bo‘ladi va umumiy iqtisodiy rivojlanishga hissa qo‘shadi.

Aglomeratsiya natijasida raqobat kuchayadi va bu rivojlanishni rag‘batlantiradi: kompaniyalar bir-biridan yangi texnologiyalarni o‘rganadi, qo‘shma loyihalar orqali mahsulot va xizmatlar sifatini oshiradi, va iste’molchilarga ko‘proq tanlov imkoniyatlarini yaratadi.

Aglomeratsiyaning raqobatbardoshlikka ta’siri:

Ishchi kuchi va mahorat almashinuvi: Agglomeratsiyalashgan hududlarda yuqori malakali ishchi kuchi osonroq topiladi va bu ishchilarning bir joyda to‘planishi mahorat almashinuvini ta’minlaydi. Ushbu muhit kompaniyalar uchun yangi g‘oyalarni rivojlantirish va yangi yechimlarni topish imkonini yaratadi, bu esa raqobatbardoshlikni oshiradi.

Infratuzilma va resurslarga qulaylik: Agglomeratsiya hududlarida transport va kommunikatsiya infratuzilmasi rivojlangan bo‘ladi, bu esa mahsulot va xizmatlar ishlab chiqarishda samaradorlikni oshiradi. Bu kompaniyalarning raqobatbardoshligini qo‘llab-quvvatlaydi va ularning bozor ulushini oshirish imkonini beradi.

Klasterlash va innovatsiyalar: Agglomeratsiya klasterlarni shakllantirish uchun qulay muhit yaratadi, bu esa innovatsion tadqiqotlar va yangi texnologiyalarning joriy etilishiga yordam beradi. Klasterlash jarayonida kompaniyalar bir-birlaridan o‘rganadilar va raqobatda ustunlikka ega bo‘lishadi.

Mahalliy va xorijiy investorlar uchun jozibadorlik: Agglomeratsiyalashgan hududlar ko‘pincha investorlar uchun jozibador bo‘ladi. Hududda raqobatbardosh bozor va rivojlangan infratuzilma mavjudligi, investorlar uchun xavfni kamaytiradi. Xorijiy investitsiyalar, o‘z navbatida, mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishini va raqobatbardoshligini oshiradi.

Aglomeratsiyalashgan hududlar iqtisodiy jihatdan foydali bo‘lib, ular o‘z hududidagi ishlab chiqarish va xizmatlar samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, agglomeratsiya orqali mahalliy va xalqaro bozorlar o‘rtasidagi integratsiya

jarayonlari tezlashadi. Bu jarayon o'z navbatida raqobatbardosh bozorlarda tezkor reaksiyalar va moslashuvchanlikni ta'minlaydi.

Aglomeratsiya va raqobatbardoshlik global iqtisodiyotda asosiy tushunchalar hisoblanadi, chunki ular mamlakatlar, hududlar va sanoatlarning muvaffaqiyati uchun muhim rol o'ynaydi. Aglomeratsiya — bu kompaniyalar va ishlab chiqarish sektorlarining geografik yaqinlashuvi bo'lib, u iqtisodiy samaradorlikni oshirish va iqtisodiy resurslardan birgalikda foydalanishni kuchaytiradi. Ushbu jarayon nafaqat hududning iqtisodiy rivojlanishiga, balki uning global raqobatbardoshligiga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

1. Raqobatbardoshlikni oshirish

Aglomeratsiyalashgan hududlarda kompaniyalar yaqin joylashishi tufayli raqobatbardoshlik kuchayadi. Bir xil yoki o'xshash tarmoqlar yaqin joylashgan holda, korxonalar innovatsiyalarga tez moslashadi va mahsulot sifatini yaxshilashga intiladilar. Bu raqobatning oshishi, iste'molchilar uchun ko'proq tanlov va yaxshiroq xizmat ko'rsatish imkoniyatini beradi.

2. Ishchi kuchining mahoratini oshirish

Aglomeratsiya hududlarida ko'plab kompaniyalar o'z faoliyatini olib borishi tufayli malakali ishchi kuchiga talab oshadi. Ishchilar bir tarmoqli kompaniyalar orasida o'z mahoratlarini oshirish imkoniga ega bo'ladilar va buning natijasida tajriba va bilim almashinuvi sodir bo'ladi. Bu jarayon ishchi kuchi uchun ham, kompaniyalar uchun ham foydalidir.

3. Innovatsiya va texnologik taraqqiyot

Aglomeratsiya innovatsiya va yangi texnologiyalarni rivojlantirishda juda muhim. Turli kompaniyalar yaqin joylashishi va bir tarmoqli klasterlar shakllanishi natijasida hamkorlik va tajriba almashinuvi sodir bo'ladi. Bu esa yangi g'oyalar va innovatsion yechimlarni yaratishga imkon beradi, natijada tarmoqning raqobatbardoshligi oshadi.

4. Xarajatlarni kamaytirish

Aglomeratsiya kompaniyalar uchun transport va logistika xarajatlarini kamaytiradi. Hududiy yaqinlik tufayli xomashyo va tayyor mahsulotlarning etkazib berish jarayoni qisqaradi, bu esa umumiy xarajatlarni kamaytirishga imkon yaratadi. Bundan tashqari, umumiy infratuzilmalar, xizmatlar va resurslar ulashib ishlatilishi hisobiga xarajatlar kamayadi.

5. Mahalliy va xorijiy investitsiyalar uchun jozibadorlik

Aglomeratsiya hududlari xorijiy investorlar uchun ko‘proq jozibador bo‘ladi, chunki ular rivojlangan infratuzilma, yuqori malakali ishchi kuchi va raqobatbardosh bozor imkoniyatlariga ega bo‘ladi. Investitsiyalar mahalliy kompaniyalarga yangi texnologiyalar, moliyaviy qo‘llab-quvvatlash va jahon bozorlariga kirish imkoniyatlarini yaratadi.

6. Iqtisodiy samaradorlik va o‘shish

Aglomeratsiya nafaqat kompaniyalarning, balki hududning umumiy iqtisodiy o‘shishiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Tarmoq bo‘ylab birgalikda ishlash samaradorlikni oshiradi, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi va bozor imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu tarzda, hududning umumiy iqtisodiy o‘shishi uchun asos yaratiladi.

Xulosa

Raqobatbardoshlik va aglomeratsiya birgalikda hududiy va global iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kompaniyalar uchun aglomeratsiya orqali resurslardan birgalikda foydalanish imkoniyati yaratiladi va innovatsiyaga qulay muhit paydo bo‘ladi. Shu sababli, mamlakat va mintaqalar aglomeratsiyani rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiy raqobatbardoshligini oshirish uchun imkoniyat yaratadi.

Raqobatbardoshlik va aglomeratsiya bir-biriga chambarchas bog‘liq tushunchalardir. Aglomeratsiya jarayonlari kompaniyalar uchun raqobatda ustunlik yaratish imkonini beradi va iqtisodiyotning o‘shishiga turtki beradi. Aglomeratsiya asosida shakllangan klasterlash va innovatsiyalar jarayoni, kompaniyalarni samaradorlikni oshirishga undaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Porter, M. E. Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review Press, 1990. 40–59 p
2. Marshall, A. Principles of Economics. Macmillan, 1890. 271–289 p
3. Fujita, M., Krugman, P., & Venables, A. J. The Spatial Economy: Cities, Regions, and International Trade. MIT Press, 1999. 101–120 p
4. Storper, M. The Regional World: Territorial Development in a Global Economy. Guilford Press, 1997. 78–95 p
5. Scott, A. J. Regions and the World Economy. Oxford University Press, 1998. 50–68 p